

جمهوری اسلامی ایران

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

منطقه دو آمایش آموزش عالی بخش سلامت کشور
علوم زیست محیطی

کارگروه توسعه علوم زیست محیطی - حفظ اکوسیستم های آبی

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته

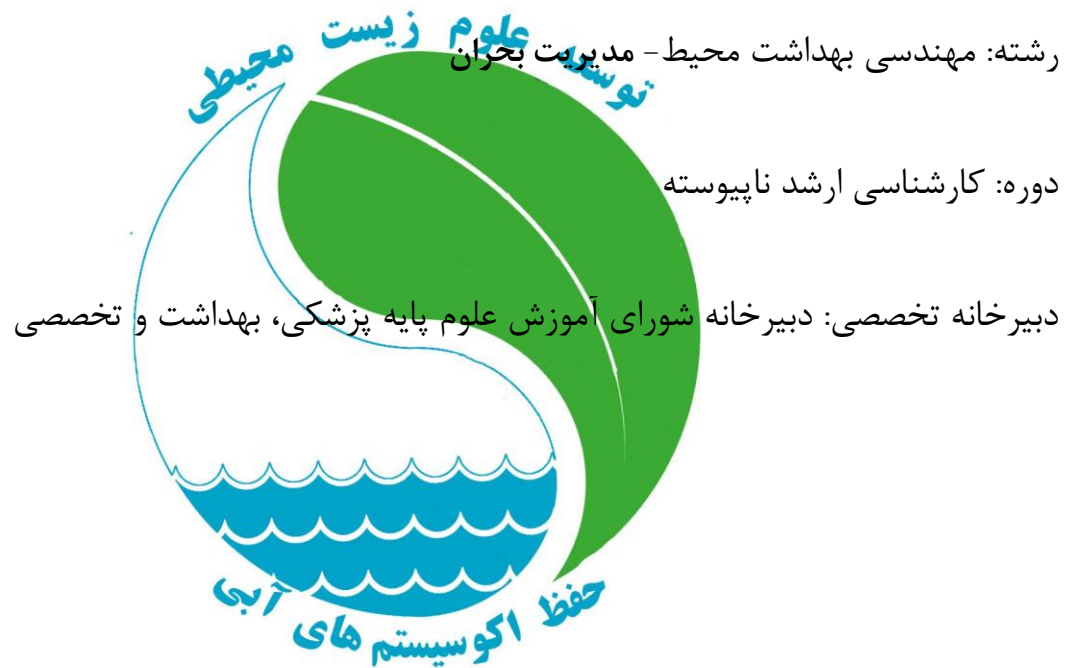
رشته مهندسی بهداشت محیط - مدیریت بحران
حفظ اکوسیستم های آبی

(مشخصات کلی، برنامه، سرفصل دروس و نحوه ارزشیابی)

اردیبهشت 1395

بسمه تعالی

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته مهندسی بهداشت محیط - مدیریت بحران

فصل اول

امروزه یکی از موضوعاتی که بیشتر کشورهای جهان با آن دست به گریبان هستند، موضوع حوادث طبیعی است. با توجه به ماهیت غیرمترقبه بودن غالب حوادث طبیعی و لزوم اتخاذ سریع و صحیح تصمیم ها و اجرای عملیات، مبانی نظری و بنیادی، دانشی را تحت عنوان مدیریت بحران به وجود آورده است. این دانش به مجموعه فعالیت هایی اطلاق می شود که قبل، حین و بعد از وقوع بحران ها به منظور کاهش اثرات این حوادث و کاهش آسیب پذیری انجام می گیرد. گستره جغرافیایی ایران از نظر احتمال وقوع این حوادث بویژه زلزله و سیل و اخیرا طوفانهای ریزگردی، از آسیب پذیرترین بخشهای کره زمین است که هرساله وقوع این حوادث موجب خسارت های جانی و مالی فراوان می شود و بنظر میرسد انجام برنامه ریزی خاص جهت مصون سازی هرچه بیشتر فضاهاى فیزیکی و همچنین آمادگی در خصوص مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی در این شرایط ضرورت دارد. بحرانهای طبیعی به هیچ عنوان قابل پیش بینی نمی باشند لذا برای کنترل و مهار بحران در زمان وقوع، با اعمال مدیریت صحیح ناشی از درک ماهیت بحران همراه با تخصیص صحیح منابع درچارچوب اصول و راهبردهای مناسب، وظیفه مدیران مسئول در مدیریت بحران میباشد.

2- تعریف برنامه و مقطع مربوطه

رشته مهندسی بهداشت محیط با گرایش مدیریت بحران برای پر کردن خلاءهای مربوط به مدیریت در شرایط بحران در کشور پیشنهاد می گردد. یکی از مهمترین این خلاءها شامل کمبود ظرفیت های انسانی برای مدیریت بحران و عدم هماهنگی بین متخصصین رشته های مختلف مرتبط با این موضوع می باشد. فارغ التحصیلان این رشته از طریق کسب مهارت های مدیریتی و برنامه ریزی و انجام فعالیتهای اجرایی و مدیریتی مطابق با معیارهای علمی با بهره گیری از فن آوریهای مناسب و با لحاظ جنبه های اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی و بهداشتی، نقش مؤثری در مدیریت بحران در کشور خواهند داشت.

3- تاریخچه برنامه

این رشته تحصیلی بعنوان یکی از گرایش های رشته مهندسی بهداشت محیط برای اولین بار در کشور پیشنهاد و تدوین شده است.

4- فلسفه برنامه (ارزش ها و باورها Values)

با توجه به اینکه کشور ایران در یک منطقه وسیع در معرض حوادث طبیعی متنوع قرار دارد، تربیت نیروی انسانی متخصص به منظور شناخت از کمیت و کیفیت بحرانهای بهداشتی و زیست محیطی و مدیریت و برنامه ریزی مطلوب در زمانهای قبل، حین و پس از وقوع شرایط بحرانی از اولویت بالایی برخوردار می باشد. در حال حاضر گروههای مدیریتی بحران در نهادهای مختلف از جمله معاونتهای بهداشتی دانشگاههای علوم پزشکی کشور فعال شده است. لذا، به منظور دستیابی به وضعیت مطلوب، نیاز به بهره گیری از متخصصین مدیریت بحران خواهد بود.

5- مأموریت و رسالت (Mission)

ماموریت برنامه آموزشی رشته مهندسی بهداشت محیط با گرایش مدیریت بحران در مقطع کارشناسی ارشد تربیت دانش آموختگانی است که با رعایت ارزشها، باورها، توانایی ها و محدودیتهای اقتصادی-اجتماعی قادر به تولید و تجزیه و تحلیل داده ها و برنامه ریزی و تصمیم سازی و مدیریت بهداشتی و زیست محیطی در زمانهای قبل، حین و پس از وقوع بحرانها باشند. با اتکا به توانایی های متخصصین مهندسی بهداشت محیط با گرایش مدیریت بحران، پیشگیری، کنترل و کاهش اثرات بهداشتی و زیست محیطی ناشی از بحرانها به نحو مطلوبتری قابل دستیابی خواهد بود.

6- چشم انداز (Vision)

فارغ التحصیلان این رشته باید از عوامل محیطی که بر نظام های امنیتی، بهداشتی و درمانی در شرایط قبل، حین و بعد از بحرانها تأثیر می گذارند، شناخت کافی پیدا نموده و قادر باشند در این شرایط دیدگاه بهداشتی و زیست محیطی وارد عمل شوند.

7- هدف کلی (Aims)

هدف از تاسیس کلیه رشته های مدیریت بحران تربیت نیروی متخصص در زمینه شناخت بحرانهای طبیعی و انسان ساخت و نیز آشنایی با مدیریت اثرات این حوادث و بحرانها با توجه به درک زمینه های بروز بحران می باشد. لذا هدف از راه اندازی رشته کارشناسی ارشد مهندسی بهداشت محیط- گرایش مدیریت بحران تربیت نیروهای متخصص برای انجام مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی شامل برنامه ریزی، سازماندهی، هدایت، هماهنگی و کنترل سیستم خدمات بهداشتی و درمانی قبل، حین و بعد از بروز بلایا و حوادث غیرمترقبه می باشد.

8- وظایف حرفه ای دانش آموختگان (Roles)

وظایف حرفه ای دانش آموختگان این رشته شامل موارد زیر است:

- برنامه ریزی نحوه تحلیل و ارزیابی وضع موجود با در نظر گرفتن کلیه عوامل محیط داخلی و خارجی همچون اثرات محلی، منطقه ای و بین المللی حوادث، تکنولوژی مورد استفاده و پروتکل های بین المللی
- برنامه ریزی استراتژیک عملیاتی و بحرانی مقابله با سوانح و بلایا در زمینه بهداشتی و درمانی و کنترل بیماریها
- هدایت و هماهنگی سیستمهای بهداشتی در مواقع اضطراری
- نظارت بر فرآیند رسیدگی به امور بهداشتی و درمانی در مواقع اضطراری

- راه اندازی و نظارت بر سیستمهای آبرسانی و دفع فاضلابها در شرایط اضطراری
- مدیریت دفع مواد زاید جامد در مناطق بحران زده و اردوگاههای موقت
- مدیریت بهداشتی و پیشگیری از بروز بیماریهای همه گیر
- ارزیابی کیفی برنامه های مقابله با سوانح و بلایا
- مدیریت نیروی انسانی خدمات بهداشتی و کنترل بیماریها در مواقع اضطراری
- مدیریت بحران در حوزه بهداشت و درمان در حوادث غیرمترقبه
- برنامه ریزی برای کنترل شرایط بهداشتی بیمارستانها پس از بروز حوادث غیرمترقبه
- برنامه ریزی و پیش بینی تعداد نیروی انسانی، تجهیزات پزشکی و درمانی لازم در ستاد فرماندهی حوادث بیمارستانها و برقراری ارتباط منطقی بین آنها
- مدیریت فرآیند ثبت وضعیت بهداشتی و روانی جامعه
- ثبت اطلاعات و تحلیل مدیریت بحرانهای ایجاد شده در منطقه و جهان

9- استراتژی های اجرای برنامه

ایجاد و توسعه رشته مدیریت بحران مبتنی بر شرایط کشور و نیازهای ملی و منطقه ای و در جهت حفظ سلامت و بهداشت جامعه می باشد.

10- شرایط و نحوه پذیرش دانشجو

فارغ التحصلان دانشگاهی با مدارک کارشناسی در رشته های مهندسی بهداشت محیط، مهندسی بهداشت حرفه ای، مدیریت خدمات بهداشتی، مهندسی عمران و مهندسی منابع طبیعی می توانند بر اساس ضوابط و مقررات جاری وارد این دوره شوند.

11- رشته های مشابه در داخل کشور

این رشته تحت عنوان مدیریت بحران در برخی از دانشگاههای وزارت علوم داخل کشور بصورت دوره های کارشناسی ارشد و کارشناسی تدریس می شود. ولی لازم به ذکر است که دوره های برگزار شده در این دانشگاهها بر اساس مدیریت محیطهای فیزیکی و شهری و بیشتر بر اساس پیشگیری از وقع بلایا و یا احداث سازه های مقاوم بوده و بصورت خیلی مختصر در خصوص مدیریت خدمات بهداشتی مطالبی ارائه می شود.

12- رشته های مشابه در خارج کشور

در خارج از کشور نیز این رشته بصورت دوره های کوتاه مدت با عنوان Crisis Management برگزار می گردد.

فصل دوم

مشخصات دوره برنامه

آموزشی دوره کارشناسی

ارشد مدیریت بحران

تعداد کل واحدهای این دوره 32 واحد شامل 20 واحد درس اختصاصی اجباری (core)، 6 واحد درس

اختصاصی اختیاری (noncore) و 6 واحد پایان نامه می باشد. علاوه بر گذراندن واحدهای دوره با تشخیص گروه

آموزشی و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه تمامی یا تعدادی از درس کمبود یا جبرانی را نیز بگذرانند.

20 واحد	درس اختصاصی اجباری (core)
6 واحد	درس اختصاصی اختیاری (noncore)
6 واحد	پایان نامه
32 واحد	جمع

درس کمبود یا جبرانی دوره کارشناسی ارشد مهندسی بهداشت محیط - مدیریت بحران

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت		
			نظری	عملی	جمع
1	اصول اپیدمیولوژی	2	34	-	34
2	جمعیت شناسی	2	34	-	34
3	سیستم های اطلاع رسانی پزشکی	2	17	34	51
4	اصول هیدرولوژی و هیدروژئولوژی	2	34	-	34
5	اکولوژی محیط	2	34	-	34

دروس اختصاصی اجباری (core) دوره کارشناسی ارشد مهندسی بهداشت محیط - مدیریت بحران

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت	
			نظری	عملی
6	اصول و مبانی مدیریت بحران	2	34	-
7	سازماندهی و مدیریت منابع	2	17	34
8	بلایای طبیعی و غیرطبیعی و اثرات آن	2	34	-
9	مدیریت و ارزیابی خطر	2	34	-
10	پدافند غیر عامل	2	26	17
11	اصول پیشگیری از بلایا	2	34	-
12	نیازسنجی و اقدامات بهداشتی در بلایا	2	34	-
13	سلامت روانی در بلایا	1	17	-
14	مدیریت اسکان در شرایط اضطراری	1	17	-
15	سمینار	2	-	68
16	کارآموزی	2	-	102
		جمع	20	

دروس اختصاصی اختیاری (noncore) دوره کارشناسی ارشد مهندسی بهداشت محیط - مدیریت بحران

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت	
			نظری	عملی
17	کاربرد آمار برای تحقیقات بهداشتی و اجتماعی	2	34	-
18	قوانین ملی و بین المللی حوادث و بلایا	2	34	-
19	مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی های	2	34	-
20	روشهای تامین آب در شرایط اضطراری	2	34	-
21	ممیزی شهرسازی در بلایا	2	34	-
22	فناوریهای بهداشتی در بلایا	2	34	-
23	کاربرد سیستم GIS و فناوری ارتباطات در مدیریت بحران	2	17	34
24	ارزیابی اثرات توسعه بر سلامت	2	34	-
25	بهداشت مواد غذایی	2	34	-
26	اصول ضد عفونی و گندزدایی در شرایط اضطراری	2	17	34
27	روشهای مبارزه با حشرات و ناقلین	2	26	17
28	سنجش آلاینده های محیطی در بلایا	2	17	34